Taittirīya-Āraṇyaka

Edited by Subramania Sarma, Chennai

Proofread Version of November 2005

Chapter 2

[[2-0-0]]

नमो॒ ब्रह्म॑णे॒ नमो॑ अस्त्व॒ग्नये॒ नम॑ः पृथि॒व्यै नम॒ ओष॑धीभ्यः।
नमो॑ वा॒चे नमो॑ वा॒चस्पत॑ये॒ नमो॒ विष्ण॑वे बृह॒ते क॑रोमि॥
ॐ शान्ति॒ः शान्ति॒ः शान्ति॑ः॥

[[2-1-1]]

सह॒ वै दे॒वाना॒ञ्चासु॑राणाञ्च य॒ज्ञौ प्रत॑तावास्तां व॒यꣳ स्व॒र्गं लो॒कमे᳚ष्यामो व॒यमे᳚ष्याम॒ इति
ते॑ऽसु॑रास्सं॒नह्य॒ सह॑से॒वाच॑रन्ब्रह्म॒चर्ये॑ण॒ तप॑सैव दे॒वास्ते॑ऽसु॑रा अमुह्य॒ꣳ॒स्ते न प्राजा॑न॒ꣳ॒स्ते
परा॑भव॒न्ते न स्व॒र्गं लो॒कमा॑य॒न्प्रसृ॑ते॒न वै य॒ज्ञेन॑ दे॒वास्स्व॒र्गं
लो॒कमा॑य॒न्नप्रसृ॑ते॒नासु॑रा॒न्परा॑ऽभावय॒न्प्रसृ॑तो ह॒ वै य॑ज्ञोपवी॒तिनो॑ य॒ज्ञोऽप्र॑सृतोऽनु॑पवी॒तिनो॒ यत्किञ्च॑
ब्रा॒ह्मणो य॑ज्ञोपवी॒त्यधी॑ते॒ यज॑त ए॒व तत्तस्मा᳚द्यज्ञोपवी॒त्ये॑वाधी॑यीत या॒जये॒द्यजे॑त वा य॒ज्ञस्य॒ प्रसृ॑त्या॒
अजि॑न॒ं वासो॑ वा दक्षिण॒त उ॑प॒वीय॒ दक्षि॑णं बा॒हुमुद्ध॑र॒तेऽव॑धत्ते स॒व्यमिति॑ यज्ञोपवी॒तमे॒तदे॒व विप॑रीतं
प्राचीनावी॒तꣳ स॒ंवीत॑ं मानु॒षम्॥ १॥ ॥ १॥

[[2-2-1]]

रक्षा॑ꣳसि॒ हवा॑ पुरोनुवा॒के तपो॒ग्रम॑तिष्ठन्त॒ तान्प्र॒जाप॑ति॒र्व॑रेणो॒पाम॑न्त्रयत॒ तानि॒ वर॑मवृणीतादि॒त्यो नो॒
योद्धा॒ इति॒ तान्प्र॒जप॑तिरब्रवी॒द्योध॑य॒ध्वमिति॒ तस्मा॒दुत्ति॑ष्ठन्त॒ꣳ॒ हवा॒ तानि॒ रक्षा॑ꣳस्यादि॒त्यं योध॑यन्ति॒
याव॑दस्त॒मन्व॑गा॒त्तानि॑ ह॒ वा ए॒तानि॒ रक्षा॑ꣳसि गायत्रि॒याऽभि॑मन्त्रि॒तेनाम्भ॑सा शाम्यन्ति॒ तदु॑ ह॒ वा
ए॒ते ब्र॑ह्मवा॒दिन॑ः पू॒र्वाभि॑मु॒खास्स॒न्ध्याया᳚ं गयत्रि॒याऽभि॑मन्त्रि॒ता॒ आप॑ ऊ॒र्ध्वं विक्षि॑पन्ति॒ ता ए॒ता
आपो॑ व॒ज्रीभू॒त्वा तानि॒ रक्षा॑ꣳसि म॒न्देहा॒ऽरु॑णे द्वी॒पे प्रक्षि॑पन्ति॒ यत्प्र॑दक्षि॒णं प्रक्र॑मन्ति॒ तेन॑ पा॒प्मान॒मव॑
धून्वन्त्यु॒द्यन्त॑मस्त॒ंयन्त॑मादि॒त्यम॑भिध्या॒यन्कु॒र्वन्ब्रा᳚ह्म॒णो वि॒द्वान्थ्स॒कल॑ं भ॒द्रम॑श्नुते॒ऽसावा॑दि॒त्यो
ब्र॒ह्मेति॒ ब्रह्मै॒व सन्ब्रह्मा॒प्येति॒ य ए॒वं वेद॑॥ २॥ ॥ २॥

[[2-3-1]]

यद्दे॑वा दे॒वहे॑ळ॒नं दे॒वा॑सश्चकृ॒मा व॒यम्।
आदि॑त्या॒स्तस्मा᳚न्मा मुञ्चत॒र्तस्य॒र्तेन॒ मामि॒त।
दे॒वा॑ जीवनका॒म्या यद्वा॒चाऽनृ॑तमूदि॒म ।
तस्मा᳚न्न इ॒ह मु॑ञ्चत॒ विश्वे॑ दे॒वास्स॒जोष॑सः ।
ऋ॒तेन॑ द्यावापृथिवी ऋ॒तेन॒ त्वꣳ स॑रस्वति।
कृ॒तान्नः॑ पाह्येन॑सो॒ यत्किञ्चानृ॑तमूदि॒म।
इ॒न्द्रा॒ग्नी मि॒त्रावरु॑णौ॒ सोमो॑ धा॒ता बृह॒स्पतिः॑।
ते नो॑ मुञ्चन्त्वेन॑सो॒ यद॒न्यकृ॑तमारि॒म।
स॒जा॒तश॒ꣳ॒सादु॒त जा॒मिश॒ꣳ॒साज्याय॑स॒श्शꣳसा॑दु॒त वा॒ कनी॑यसः।
अना॑धृष्टं दे॒वकृ॑तं॒ यदे॒नस्तस्मा॒त्त्वम॒स्माञ्जा॑तवेदो मुमुग्धि॥ ३॥

[[2-3-2]]
यद्वा॒चा यन्मन॑सा बा॒हुभ्या॑मू॒रुभ्या॑मष्ठी॒वद्भ्याꣳ॑ शि॒श्नैर्यदनृ॑तं चकृ॒मा व॒यम्।
अ॒ग्निर्मा॒ तस्मा॒देन॑सो॒ गार्ह॑पत्यः॒ प्रमु॑ञ्चतु चकृ॒म यानि॑ दुष्कृ॒ता।
येन॑ त्रि॒तो अ॑र्ण॒वान्नि॒र्ब॒भूव॒ येन॒ सूर्यं॒ तम॑सो॒ निर्मु॒मोच॑।
येनेन्द्रो॒ विश्वा॒ अज॑हा॒दरा॑तीस्तेना॒हं ज्योति॑षा॒ ज्योति॑रानशा॒न आ᳚क्षि।
यत्कुसी॑द॒मप्र॑तीत्तं॒ मयेह॒ येन॑ य॒मस्य॑ नि॒धिना॒ चरा॑मि।
ए॒तत्तद॑ग्ने अनृ॒णो भ॑वामि॒ जीव॑न्नेव प्रति॒ तत्ते॑ दधामि।
यन्मयि॑ मा॒ता यदा॑ पि॒पेष॒ यद॒न्तरि॑क्षं॒ यदा॒शसाति॑क्रामामि त्रि॒ते दे॒वा दि॒वि जा॒ता यदाप॑ इ॒मं मे॑
वरुण॒ तत्त्वा॑ यामि॒ त्वं नो॑ अग्ने॒ स त्वं नो॑ अग्ने॒ त्वम॑ग्ने अ॒यासि॑॥ ४॥
मु॒मु॒ग्धि॒ स॒प्त च॑॥ ३॥

[[2-4-1]]
यददी᳚व्यन्नृ॒णम॒हं ब॒भूवादि॑त्सन्वा सं॑ज॒गर॒ जने᳚भ्यः।
अ॒ग्निर्मा॒ तस्मा॒दिन्द्र॑श्च संविदा॒नौ प्रमु॑ञ्चताम्।
यद्धस्ता᳚भ्यां च॒कर॒ किल्बि॑षाण्य॒क्षाणा᳚ं व॒ग्नुमु॑प॒जिघ्न॑मानः।
उ॒ग्रं॒प॒श्या च॑ राष्ट्र॒भृच्च॒ तान्य॑प्स॒रसा॒वनु॑दत्तामृ॒णानि॑।
उग्रं॑पश्ये॒ राष्ट्र॑भृ॒त्किल्बि॑षाणि॒ यद॒क्षवृ॑त्तमनु॒दत्त॑मे॒तत्।
नेन्न॑ ऋ॒णानृ॒णव॒ इत्स॑मानो य॒मस्य॑ लो॒के अधि॑रज्जु॒राय॑।
अव॑ ते॒ हेळ॒ उदु॑त्तम मि॒मं मे॑ वरुण॒ तत्त्वा॑ यामि॒ त्वं नो॑ अग्ने॒ स त्वं नो॑ अग्ने।

संकुसुको विकुसुको निर्ऋथो यश्च निस्वनः।
तेऽ१स्मद्यक्ष्ममनागसो दूराद्दूरमचीचतम्।
निर्यक्ष्ममचीचते कृत्यां निर्ऋतिं च।
तेन योऽ१स्मत्समृच्छातै तमस्मै प्रसुवामसि।
दुश्शꣳसानुशꣳसाभ्यां घणेनानुघणेन च।
तेनान्योऽ१स्मत्समृच्छातै तमस्मै प्रसुवामसि।
सं वर्चसा पयसा संतनूभिरगन्महि मनसा सꣳशिवेन।
त्वष्टा नो अत्र विदधातु रायोऽनुमार्ष्टु तन्वो१ यद्विलिष्टम्॥ ५॥
कृत्यां निर्ऋतिं च पञ्च च॥ ४॥

[[2-5-1]]
आयुष्टे विश्वतो दधदयमग्निर्वरेण्यः।
पुनस्ते प्राण आयाति परा यक्ष्मꣳ सुवामि ते।
आयुर्दा अग्ने हविषो जुषाणो घृतप्रतीको घृतयोनिरेधि।
घृतं पीत्वा मधु चारु गव्यं पितेव पुत्रमभिरक्षतादिमम्।
इममग्न आयुषे वर्चसे कृधि तिग्ममोजो वरुण सꣳशिशाधि।
मातेवास्मा अदिते शर्म यच्छ विश्वे देवा जरदष्टिर्यथाऽसत्।
अग्न आयूꣳषि पवस आसुवोर्जमिषञ्च नः।
आरे बाधस्व दुच्छुनाम्।
अग्ने पवस्व स्वपा अस्मे वर्चस्सुवीर्यम्।
दधद्रयिं मयि पोषम्॥ ६॥

[[2-5-2]]
अग्निर्ऋषिः पवमानः पाञ्चजन्यः पुरोहितः।
तमीमहे महागयम्।
अग्ने जातान्प्रणुदानस्सपत्नान्प्रत्यजाताञ्जातवेदो नुदस्व।
अस्मे दीदिहि सुमना अहेळञ्छर्मन्ते स्याम त्रिवरूथ उद्भौ।
सहसा जातान्प्रणुदानस्सपत्नान्प्रत्यजाताञ्जातवेदो नुदस्व।
अधि नो ब्रूहि सुमनस्यमानो वयꣳ स्याम प्रणुदानस्सपत्नान्।
अग्ने यो नोऽभितो जनो वृको वारो जिघाꣳसति।

ताꣳस्त्वं वृत्रहञ्जहि वस्वस्मभ्यमाभर।
अग्ने यो नोऽभिदासति समानो यश्च निष्ट्यः।
तं वयꣳ समिधं कृत्वा तुभ्यमग्नेऽपिदध्मसि॥ ७॥

[[2-5-3]]
यो नश्शपादशपतो यश्च नश्शपतश्शपात्।
उषाश्च तस्मै निम्रुक्च सर्वं पापꣳ समूहताम्।
यो नस्सपत्नो यो रणो मर्तोऽभिदासति देवाः।
इध्मस्येव प्रक्षायतो मा तस्योच्छेषि किञ्चन।
यो मां द्वेष्टि जातवेदो यं चाहं द्वेष्मि यश्च माम्।
सर्वाꣳस्तानग्ने सन्दह याꣳश्चाहं द्वेष्मि ये च माम्।
यो अस्मभ्यमरातीयाद्यश्च नो द्वेषते जनः।
निन्दाद्यो अस्मान्दिप्साच्च सर्वाꣳस्तान्मष्मषा कुरु।
सꣳशितं मे ब्रह्म सꣳशितं वीर्या१ꣳ बलम्।
सꣳशितं क्षत्त्रं मे जिष्णु यस्याहमस्मि पुरोहितः।
उदेषां बाहु अतिरमुद्वर्चो अथो बलम्।
क्षिणोमि ब्रह्मणाऽमित्रानुन्नयामि स्वाँ२ अहम्।
पुनर्मनः पुनरायुर्म आगात्पुनश्चक्षुः पुनश्श्रोत्रं म आगात्पुनः प्राणः पुनराकूतं म आगात्पुनश्चित्तं पुनराधीतं म आगात्।
वैश्वानरो मेऽदब्धस्तनूपा अवबाधतां दुरितानि विश्वा॥ ८॥
पोषं दध्मसि पुरोहितश्चत्वारि च॥ ५॥

[[2-6-1]]
वैश्वानराय प्रतिवेदयामो यदीनृणꣳ सङ्गरो देवतासु।
स एतान्पाशान्प्रमुचन्प्रवेद स नो मुञ्चातु दुरितादवद्यात्।
वैश्वानरः पवयान्नः पवित्रैर्यत्सङ्गरमभिधावाम्याशाम्।
अनाजानन्मनसा याचमानो यदत्रैनो अव तत्सुवामि।
अमी ये सुभगे दिवि विचृतौ नाम तारके।
प्रेहामृतस्य यच्छतामेतद्बद्धकमोचनम्।
विजिहीर्ष्व लोकान्कृधि बन्धान्मुञ्चासि बद्धकम्।

योनेरिव प्रच्युतो गर्भस्सर्वान्पथो अनुष्व।
स प्रजानन्प्रतिगृभ्णीत विद्वान्प्रजापतिः प्रथमजा ऋतस्य।
अस्माभिर्दत्तं जरसः परस्तादच्छिन्नं तन्तुमनुसञ्चरेम॥ ९॥

[[2-6-2]]
ततं तन्तुमन्वेके अनुसञ्चरन्ति येषां दत्तं पित्र्यमायनवत्।
अबन्ध्वेके ददतः प्रयच्छाद्दातुं चेच्छक्नवाꣳसस्स्वर्ग एषाम्।
आरभेथामनुसꣳरभेथाꣳ समानं पन्थामवथो घृतेन।
यद्वां पूर्तं परिविष्टं यदग्नौ तस्मै गोत्रायेह जायापती सꣳरभेथाम्।
यदन्तरिक्षं पृथिवीमुत द्यां यन्मातरं पितरं वा जिहिꣳसिम।
अग्निर्मा तस्मादेनसो गार्हपत्य उन्नो नेषद्दुरिता यानि चकृम।
भूमिर्माताऽदितिर्नो जनित्रं भ्राताऽन्तरिक्षमभिशस्त एनः।
द्यौर्नः पिता पितृयाच्छं भवासि जामि मित्वा मा विवित्सि लोकात्।
यत्र सुहार्दस्सुकृतो मदन्ते विहाय रोगं तन्वा१ꣳ स्वायाम्।
अश्लोणाङ्गैरह्रुतास्स्वर्गे तत्र पश्येम पितरं च पुत्रम्।
यदन्नमद्म्यनृतेन देवा दास्यन्नदास्यन्नुत वा करिष्यन्न्।
यद्देवानां चक्षुष्यागो अस्ति यदेव किञ्च प्रतिजग्राहमग्निर्मा तस्मादनृणं कृणोतु।
यदन्नमद्मि बहुधा विरूपं वासो हिरण्यमुत गामजामविम्।
यद्देवानां चक्षुष्यागो अस्ति यदेव किञ्च प्रतिजग्राहमग्निर्मा तस्मादनृणं कृणोतु।
यन्मया मनसा वाचा कृतमेनः कदाचन।
सर्वस्मात्तस्मान्मेळितो मोग्धि त्वꣳ हि वेत्थ यथातथम्॥ १०॥
चरेम पुत्रꣳ षट्च॥ ६॥

[[2-7-1]]
वातरशना ह वा ऋषयश्श्रमणा ऊर्ध्वमन्थिनो बभूवुस्तानृषयोऽर्थमायꣳस्ते
निलायमचरꣳस्तेऽनुप्रविशुः कूश्माण्डानि तꣳस्तेष्वन्वविन्दञ्छ्रद्धया च तपसा च
तानृषयोऽब्रुवन्कथा निलायं चरथेति त ऋषीनब्रुवन्नमो वोऽस्तु भगवन्तोऽस्मिन्धाम्नि केन
वस्सपर्यामेति तानृषयोऽब्रुवन्पवित्रं नो ब्रूत येनारेपसस्स्यामेति त एतानि सूक्तान्यपश्यन्यद्देवा
देवहेळनं यद्दीव्यन्नृणमहं बभुवायुष्टे विश्वतो दधदित्येतैराज्यं जुहुत वैश्वानराय प्रतिवेदयाम
इत्युपतिष्ठत यदर्वाचीनमेनो भ्रूणहत्यायास्तस्मान्मोक्ष्यध्व इति त

एतैरजुहवुस्तेऽरेपसोऽभवन्कर्मादिष्वेतैर्जुहुयात्पूतो देवलोकान्थ्समश्नुते॥ ११॥ ॥ ७॥

[[2-8-1]]
कूश्माण्डैर्जुहुयाद्योऽपूत इव मन्येत यथा स्तेनो यथा भ्रूणहैवमेष भवति योऽयोनौ रेतस्सिञ्चति
यदर्वाचीनमेनो भ्रूणहत्यायास्तस्मान्मुच्यते यावदेनो दीक्षामुपैति दीक्षित एतैस्सतति जुहोति
संवथ्सरं दीक्षितो भवति संवथ्सरादेवात्मानं पुनीते मासं दीक्षितो भवति यो मासस्स
संवथ्सरस्संवथ्सरादेवात्मानं पुनीते चतुर्विꣳशतिꣳ रात्रीर्दीक्षितो भवति
चतुर्विꣳशतिरर्धमासास्संवथ्सरस्संवथ्सरादेवात्मानं पुनीते द्वादश रात्रीर्दीक्षितो भवति द्वादश
मासास्संवथ्सरस्संवथ्सरादेवात्मानं पुनीते षड्रात्रीर्दीक्षितो भवति षड्वा
ऋतवस्संवथ्सरस्संवथ्सरादेवात्मानं पुनीते तिस्रो रात्रीर्दीक्षितो भवति त्रिपदा गायत्री गायत्रिया
एवात्मानं पुनीते न माꣳसमश्नीयान्न स्त्रियमुपेयान्नोपर्यासीत जुगुप्सेतानृतात्पयो ब्राह्मणस्य व्रतं
यवागू राजन्यस्यामिक्षा वैश्यस्याथो सौम्येऽप्यध्वर एतद्व्रतं ब्रूयाद्यदि मन्येतोपदस्यामीत्योदनं
धानास्सक्तून्घृतमित्यनुव्रतयेदात्मनोऽनुपदासाय॥ १२॥ ॥ ८॥

[[2-9-1]]
अजान् ह वै पृश्नीꣳस्तपस्यमानान्ब्रह्म स्वयम्भ्वभ्यानर्षत्त ऋषयोऽभवन्तदृषीणामृषित्वं तां
देवतामुपातिष्ठन्त यज्ञकामास्त एतं ब्रह्मयज्ञमपश्यन्तमाऽहरन्तेनायजन्त यदृचोऽध्यगीषत ताः
पय आहुतयो देवानामभवन्यद्यजुꣳषि घृताहुतयो यत्सामानि सोमाहुतयो यदथर्वाङ्गिरसो
मध्वाहुतयो यद्ब्राह्मणानीतिहासान्पुराणानि कल्पान्गाथा नाराशꣳसीर्मेदाहुतयो
देवानामभवन्ताभिः क्षुधं पाप्मानमपाघ्नन्नपहतपाप्मानो देवास्स्वर्गं
लोकमायन्ब्रह्मणस्सायुज्यमृषयोऽगच्छन्॥ १३॥ ॥ ९॥

[[2-10-1]]
पञ्च वा एते महायज्ञास्सतति प्रतायन्ते सतति सन्तिष्ठन्ते देवयज्ञः पितृयज्ञो भूतयज्ञो मनुष्ययज्ञो
ब्रह्मयज्ञ इति यदग्नौ जुहोत्यपि समिधं तद्देवयज्ञस्सन्तिष्ठते
यत्पितृभ्यस्स्वधाकरोत्यप्यपस्तत्पितृयज्ञस्सन्तिष्ठते यद्भूतेभ्यो बलिꣳ हरति तद्भूतयज्ञस्सन्तिष्ठते
यद्ब्राह्मणेभ्योऽन्नं ददाति तन्मनुष्ययज्ञस्सन्तिष्ठते यत्स्वाध्यायमधीयीतैकामप्यृचं यजुस्साम वा
तद्ब्रह्मयज्ञस्सन्तिष्ठते यदृचोऽधीते पयसः कूल्या अस्य पितृन्थ्स्वधा अभिवहन्ति यद्यजूꣳषि
घृतस्य कूल्या यत्सामानि सोम एभ्यः पवते यदथर्वाङ्गिरसो मधोः कूल्या
यद्ब्राह्मणानीतिहासान्पुराणानि कल्पान्गाथा नाराशꣳसीर्मेदसः कूल्या अस्य पितृन्थ्स्वधा
अभिवहन्ति यदृचोऽधीते पय आहुतिभिरेव तद्देवाꣳस्तर्पयति यद्यजूꣳषि घृताहुतिभिर्यत्सामानि

सोमा॑हुतिभि॒र्यद॑थर्वा॑ङ्गिरसो॒ मध्वा॑हुतिभि॒र्यद्ब्रा॑ह्मणानी॑तिहा॒सान्पु॑रा॒णानि॒ कल्पा॒न्गाथा॑
नाराश॒ꣳसीमे॑दाहुतितिभि॒रि॑व तद्दे॒वाꣳस्त॑र्पयति॒ त ए॑नं तृ॒प्ता आयु॑षा॒ तेज॑सा॒ वर्च॑सा श्रि॒या यश॑सा
ब्रह्मव॒र्च॒सेना॒न्नाद्ये॑न च तर्प॑यन्ति॥ १४॥ ॥ १०॥

[[2-11-1]]
ब्र॒ह्म॒य॒ज्ञेन॑ य॒क्ष्यमा॑णः प्राच्यां॑ दि॒शि ग्रामा॒दच्छ॒दिर्द॑र्श उदी॑च्यां प्रागुदी॒च्यां वो॒दित॑ आदि॒त्ये द॑क्षिण॒त
उ॑पवीयो॑पवि॒श्य हस्ता॑ववनि॒ज्य त्रिराचा॑मे॒द्द्विः प॑रि॒मृज्य॑ स॒कृदु॑पस्पृ॒श्य शिर॒श्चक्षु॑षी॒ नासि॑के॒ श्रोत्रे॒
हृद॑यमा॒लभ्य॒ यत्त्रिरा॒चाम॑ति॒ तेन॒ ऋच॑ः प्रीणाति॒ यद्द्विः प॑रि॒मृज॑ति॒ तेन॒ यजु॑ꣳषि॒ यत्स॒कृदु॑पस्पृ॒शति॒
तेन॒ सामा॑नि॒ यत्स॒व्यं पा॒णिं पा॒दौ प्रो॒क्षति॒ यच्छिर॒श्चक्षु॑षी॒ नासि॑के॒ श्रोत्रे॒ हृद॑यमा॒लभ॑ते॒
तेनाथ॑र्वाङ्गिरसाँ॑ ब्राह्मणानी॑तिहा॒सान्पु॑रा॒णानि॒ कल्पा॒न्गाथा॑ नारा॒श॒ꣳसीः प्री॑णाति॒ दर्भा॑णां
म॒हदु॑प॒स्तीर्यो॑प॒स्थं॑ कृ॒त्वा प्राङासी॑नस्स्वाध्यायमधी॑यीता॒पां वा ए॒ष औष॑धीना॒ꣳ रसो॒
यद्द॒र्भास्सर॑समे॒व ब्रह्म॑ कुरुते दक्षिणोत्त॒रौ पा॒णी पा॒दौ कृ॒त्वा सप॒वित्रा॒वोमिति॒ प्रति॑पद्यत ए॒तद्वै
यजु॑स्त्र॒यीं वि॒द्यां प्रत्ये॑षा वागे॒तत्प॑र॒ममक्ष॒रं तदे॒तदृ॒चाऽभ्यु॑क्त मृ॒चो अ॒क्षरे॑ पर॒मे व्यो॑म॒न्यस्मि॑न्दे॒वा
अधि॒ विश्वे॑ निषे॒दुर्यस्तन्न वेद॒ किमृ॒चा क॑रिष्यति॒ य इत्ताद्वि॒दुस्त इ॒मे समा॑स॒त इति॒ त्रीने॒व प्रायु॑ङ्क्त
भूर्भु॒वस्स्व॒रित्या॑है॒तद्वै वाचस्स॒त्यं यदे॒व वा॒चस्स॒त्यं तत्प्रायु॑ङ्क्ताथ॒ सावि॒त्रीं गा॑य॒त्रीं त्रिरन्वा॑ह
प॒च्छोऽर्धर्च॒शोऽनवान॒ꣳ स॑वि॒ता श्रिय॑ः प्रसवि॒ता श्रिय॑मे॒वाप्नो॒त्यथो॑ प्र॒ज्ञात॑यै॒व प्र॑ति॒पदा॒ छन्दा॑ꣳसि॒
प्रति॑पद्यते॥ १५॥ ॥ ११॥

[[2-12-1]]
ग्रामे॒ मन॑सा स्वाध्यायमधी॑यीत॒ दि॒वा नक्तं॑ वे॒ति ह॑ स्मा॒ह शौच आ॒ह्नेय॒ उ॒तार॑ण्येऽब॒ल उ॒त वा॒चोत
तिष्ठ॑न्नु॒त व्रज॑न्नु॒तासी॑न उ॒त शया॑नोऽधीयी॑तै॒व स्वा॑ध्या॒यं तप॑स्वी॒ पुण्यो॑ भवति॒ य ए॒वं
वि॒द्वान्थ्स्वा॑ध्यायमधी॑ते॒ नमो॒ ब्रह्म॑णे॒ नमो॑ अस्त्व॒ग्नये॒ नम॑ः पृथि॒व्यै नम॒ ओष॑धीभ्यः।
नमो॑ वा॒चे नमो॑ वा॒चस्पत॑ये॒ नमो॒ विष्ण॑वे बृह॒ते क॑रोमि॥ १६॥ ॥ १२॥

[[2-13-1]]
म॒ध्यन्दि॑ने प्र॒बल॒मधी॑यीता॒सौ खलु॒ वावै॒ष आ॑दि॒त्यो यद्ब्रा॑ह्मणस्तस्मा॒त्तर्हि॒ तेक्ष्णि॑ष्ठं तपति॒
तदे॒षाऽभ्यु॑क्ता।
चि॒त्रं दे॒वाना॒मुद॑गा॒दनी॑कं॒ चक्षु॑र्मि॒त्रस्य॒ वरु॑णस्या॒ग्नेः।
आऽप्रा॒ द्यावा॑पृथि॒वी अ॒न्तरि॑क्ष॒ꣳ सूर्य॑ आ॒त्मा जग॑तस्त॒स्थुष॒श्चेति॒ स वा ए॒ष य॒ज्ञस्स॒द्यः प्रता॑यते
स॒द्यस्सन्ति॑ष्ठते॒ तस्य॒ प्राक्सा॒यम॑वभृ॒थो नमो॒ ब्रह्म॒ण इति॑ परि॒धानी॑यां॒ त्रिरन्वा॑हा॒प उ॑प॒स्पृश्य॑
गृ॒हानै॑ति॒ ततो॒ यत्किञ्च॒ ददा॑ति॒ सा दक्षि॑णा॥ १७॥ ॥ १३॥

[[2-14-1]]
तस्य वा एतस्य यज्ञस्य मेघो हविधानं विद्युदग्निर्वर्षꣳ हविस्स्तनयित्नुर्वषट्कारो यदवस्फूर्जति
सोऽनुवषट्कारो वायुरात्माऽमावास्या स्विष्टकृद्य एवं विद्वान्मेघे वर्षति विद्योतमाने
स्तनयत्यवस्फूर्जति पवमाने वायावमावास्यायाꣳ स्वाध्यायमधीते तप एव तत्तप्यते तपो हि
स्वाध्याय इत्युत्तमं नाकꣳ रोहत्युत्तमस्समानानां भवति यावन्तꣳ ह वा इमां वित्तस्य पूर्णां
ददथ्स्वर्गं लोकं जयति तावन्तं लोकं जयति भूयाꣳसं चाक्षय्यं चापपुनर्मृत्युञ्जयति ब्रह्मणस्सायुज्यं
गच्छति॥ १८॥ ॥ १४॥

[[2-15-1]]
तस्य वा एतस्य यज्ञस्य द्वावनध्यायौ यदात्माऽशुचिर्यद्देशस्समृद्धिर्दैवतानि य एवं विद्वान्महारात्र
उषस्युदिते व्रजꣳस्तिष्ठन्नासीनश्शयानोऽरण्ये ग्रामे वा यावत्तरसꣳ स्वाध्यायमधीते
सर्वाँल्लोकाञ्जयति सर्वाँल्लोकाननृणोऽनुसञ्चरति तदेषाऽभ्युक्ता।
अनृणा अस्मिन्ननृणाः परस्मिꣳस्तृतीये लोके अनृणास्स्याम।
ये देवयाना उत पितृयाणास्सर्वान्पथो अनृणा आक्षीयेमेत्यग्निं वै जातं पाप्मा जग्राह तं देवा
आहुतीभिः पाप्मानमपाघ्नन्नाहुतीनां यज्ञेन यज्ञस्य दक्षिणाभिर्दक्षिणानां ब्राह्मणेन ब्राह्मणस्य
छन्दोभिश्छन्दसाꣳ स्वध्यायेनापहतपाप्मा स्वाध्यायो देवपवित्रं वा एतत्तं योऽनूथ्सृजत्यभागो
वाचि भवत्यभागो नाके तदेषाऽभ्युक्ता।
यस्तित्याज सखिविदꣳ सखायं न तस्य वाच्यपि भागो अस्ति।
यदीꣳ श्रृणोत्यलकꣳ श्रृणोति न हि प्रवेद सुकृतस्य पन्थामिति तस्माथ्स्वाध्यायोऽध्येतव्यो यं यं
क्रतुमधीते तेन तेनास्येष्टं भवत्यग्नेर्वायोरादित्यस्य सायुज्यं गच्छति तदेषाऽभ्युक्ता।
ये अर्वाङुत वा पुराणे वेदं विद्वाꣳसमभितो वदन्त्यादित्यमेव ते परिवदन्ति सर्वे अग्निं द्वितीयं
तृतीयं च हꣳसमिति यावतीर्वै देवतास्तास्सर्वा वेदविदि ब्राह्मणे वसन्ति तस्माद्ब्राह्मणेभ्यो वेदविद्भ्यो
दिवे दिवे नमस्कुर्यान्नाश्लीलं कीर्तयेदेता एव देवताः प्रीणाति॥ १९॥ ॥ १५॥

[[2-16-1]]
रिच्यत इव वा एष प्रेव रिच्यते यो याजयति प्रति वा गृह्णाति याजयित्वा प्रतिगृह्य
वाऽनश्नन्त्रिस्स्वाध्यायं वेदमधीयीत त्रिरात्रं वा सावित्रीं गायत्रीमन्वातिरेचयति वरो दक्षिणा वरेणैव
वरꣳ स्पृणोत्यात्मा हि वरः॥ २०॥ ॥ १६॥

[[2-17-1]]

दुहे ह वा एष छन्दाꣳसि यो याजयति स येन यज्ञक्रतुना याजयेथ्सोऽरण्यं परेत्य शुचौ देशे स्वाध्यायमेवैनमधीयन्नासीत तस्यानशनं दीक्षा स्थानमुपसद आसनꣳ सुत्या वाग्जुहूर्मन उपभृद्धृतिर्ध्रुवा प्राणो हविस्सामाध्वर्युस्स वा एष यज्ञः प्राणदक्षिणोऽनन्तदक्षिणस्समृद्धतरः ॥ २१॥ ॥ १७॥

[[2-18-1]]
कतिधाऽवकीर्णी प्रविशति चतुर्धेत्याहुर्ब्रह्मवादिनो मरुतः प्राणैरिन्द्रं बलेन बृहस्पतिं ब्रह्मवर्चसेनाग्निमेवेतरेण सर्वेण तस्यैतां प्रायश्चित्तं विदाञ्चकार सुदेवः काश्यपो यो ब्रह्मचार्यवकिरेदमावास्यायाꣳ रात्र्यामग्निं प्रणीयोपसमाधाय द्विराज्यस्योपघातं जुहोति कामावकीर्णोऽस्म्यवकीर्णोऽस्मि काम कामाय स्वाहा कामाभिद्रुग्धोऽस्म्यभिद्रुग्धोऽस्मि काम कामाय स्वाहेत्यमृतं वा आज्यममृतमेवात्मन्धत्ते हुत्वा प्रयताञ्जलिः कवातिर्यङ्ङग्निमभिमन्त्रयेत सं मा सिञ्चन्तु मरुतस्समिन्द्रस्सं बृहस्पतिः।
सं माऽयमग्निस्सिञ्चत्वायुषा च बलेन चायुष्मन्तं करोत मेति प्रति हास्मै मरुतः प्राणान्दधति प्रतीन्द्रो बलं प्रति बृहस्पतिर्ब्रह्मवर्चसं प्रत्यग्निरितरथ्सर्वꣳ सर्वतनुर्भूत्वा सर्वमायुरेति त्रिरभिमन्त्रयेत त्रिषत्या हि देवा योऽपूत इव मन्येत स इत्थं जुहुयादित्थमभिमन्त्रयेत पुनीत एवात्मानमायुरेवात्मन्धत्ते वरो दक्षिणा वरेणैव वरꣳ स्पृणोत्यात्मा हि वरः॥ २२॥ ॥ १८॥

[[2-19-1]]
भूः प्रपद्ये भुवः प्रपद्ये स्वः प्रपद्ये भूर्भुवस्स्वः प्रपद्ये ब्रह्म प्रपद्ये ब्रह्मकोशं प्रपद्येऽमृतं प्रपद्येऽमृतकोशं प्रपद्ये चतुर्जालं ब्रह्मकोशं यं मृत्युर्नावपश्यति तं प्रपद्ये देवान्प्रपद्ये देवपुरं प्रपद्ये परीवृतो वरीवृतो ब्रह्मणा वर्मणाऽहं तेजसा कश्यपस्य यस्मै नमस्तच्छिरो धर्मो मूर्धानं ब्रह्मोत्तरा हनुर्यज्ञोऽधरा विष्णुर्हृदयꣳ संवथ्सरः प्रजननमश्विनौ पूर्वपादावत्रिर्मध्यं मित्रावरुणावपरपादावग्निः पुच्छस्य प्रथमं काण्डं तत इन्द्रस्ततः प्रजापतिरभयं चतुर्थꣳ स वा एष दिव्यश्शाक्वरश्शिशुमारस्तꣳ ह य एवं वेदाप पुनर्मृत्युं जयति जयति स्वर्गं लोकं नाध्वनि प्रमीयते नाग्नौ प्रमीयते नाप्सु प्रमीयते नानपत्यः प्रमीयते लघ्वान्नो भवति ध्रुवस्त्वमसि ध्रुवस्य क्षितमसि त्वं भूतानामधिपतिरसि त्वं भूतानाꣳ श्रेष्ठोऽसि त्वां भूतान्युपपर्यावर्तन्ते नमस्ते नमस्सर्वं ते नमो नमश्शिशुकुमाराय नमः॥ २३॥ ॥ १९॥

[[2-20-1]]
नमः प्राच्यै दिशे याश्च देवता एतस्यां प्रतिवसन्त्येताभ्यश्च नमो नमो दक्षिणायै दिशे याश्च देवता एतस्यां प्रतिवसन्त्येताभ्यश्च नमो नमः प्रतीच्यै दिशे याश्च देवता एतस्यां प्रतिवसन्त्येताभ्यश्च

नमो॒ नम॒ उदी॑च्यै दि॒शे याश्च॑ दे॒वता॑ ए॒तस्यां॒ प्रति॑वसन्त्ये॒ताभ्य॑श्च॒ नमो॒ नम॑ ऊ॒र्ध्वायै॑ दि॒शे याश्च॑ दे॒वता॑ ए॒तस्यां॒ प्रति॑वसन्त्ये॒ताभ्य॑श्च॒ नमो॒ नमोऽध॑रायै दि॒शे याश्च॑ दे॒वता॑ ए॒तस्यां॒ प्रति॑वसन्त्ये॒ताभ्य॑श्च॒ नमो॒ नमो॑ऽवान्त॒रायै॑ दि॒शे याश्च॑ दे॒वता॑ ए॒तस्यां॒ प्रति॑वसन्त्ये॒ताभ्य॑श्च॒ नमो॒ नमो गङ्गायमुनयो॑र्मध्ये ये॑ व॒सन्ति॒ ते मे प्रसन्नात्मान॑श्चिरं जीवि॑तं व॑र्धय॒न्ति॒ नमो गङ्गायमुनयो॑र्मु॒नि॑भ्यश्च॒ नमो॒ नमो गङ्गायमुनयो॑र्मु॒नि॑भ्यश्च॒ नमः॥ २४॥ ॥ २०॥

सह॒ रक्षा॑ꣳसि यद्दे॑वास्स॒प्तद॑श॒ यददी॑व्य॒न्पञ्च॑द॒शायु॑ष्टे॒ चतु॒स्त्रिꣳश॑ꣳ शद्वैश्वान॒राय॒ षड्विꣳ॑शति॒र्वात॑रशना ह कूश्मा॒ण्डैर॒जान्ह॒ पञ्च॑ ब्रह्मय॒ज्ञेन॒ ग्रामे॑ म॒ध्यन्दि॑ने॒ तस्य॒ वै मे॒घस्तस्य॒ वै द्वौ रिच्य॑ते दु॒हे ह॑ कति॒धाऽव॑कीर्णी॒ भूर्न॒मः प्राच्यै॑ विꣳश॒तिः॥ २०॥

सह॑ वात॑रशना दु॒हे ह॒ चतु॒र्विꣳ॑श॒तिः॥ २४॥

सह॒ वै मुनि॑भ्यश्च॒ नमः॥

[[2-0-0]]
नमो॒ ब्रह्म॑णे नमो॑ अस्त्व॒ग्नये॒ नमः॑ पृथि॒व्यै नम॒ ओष॑धीभ्यः।
नमो॑ वा॒चे नमो॑ वा॒चस्पत॑ये॒ नमो॒ विष्ण॑वे बृह॒ते क॑रोमि॥
ॐ शान्तिः॒ शान्तिः॒ शान्तिः॑॥